

De betekenis van een slecht en onuitvoerbaar pensioenakkoord

Print: [update](#) 13-6-2019 18:50

Als NVJ-lid mag ik deze week stemmen over het pensioenakkoord.

Als journalist werkte ik met mijn MAX-collega's sinds 2013 aan de documentaireserie Zwarte Zwanen. Wij begaven ons in de wereld van 1350 miljard euro. Geld van miljoenen Nederlandse werkers dat door een kleine financiële elite over de wereld wordt geschoven.

Wij brachten in beeld hoe ze dat doen

Ik werd er niet blij van.

Na zeven afleveringen Zwarte Zwanen en een Nationaal Pensioendebat stelden wij in 2018 het MAX Pensioenmanifest op. Namens bijna 100.000 Nederlanders overhandigde ik het eind 2018 aan minister Koolmees. Een van de vijf punten daaruit: 'Maak heldere en overzichtelijke pensioenregelingen.' Met als toelichting: 'Pensioenregelingen zijn nodeloos ingewikkeld en vaak onuitvoerbaar. In interne stukken geven de pensioenfondsen dat toe.

Stop die complexiteit. Nederlanders moeten begrijpen hoe hun pensioenuitkering in elkaar zit. Het gaat om geld van ons allemaal.'

Minister Koolmees stuurde MAX en mij nimmer een reactie op het manifest.

Ik kom op deze korte introductie nadat ik een mooie pinksterdag besteedde aan studie van het concept-pensioenakkoord en de bijbehorende brief van minister Koolmees; een brief met een opgelegd enthousiaste toon.

Alles aan die in totaal 41 pagina's is ingewikkeld. De complexiteit druipt van de bladspiegel. Dat de voorstellen onuitvoerbaar zijn, lijkt ook tot de schrijvers, die zich 'De Polder' noemen, te zijn doorgedrongen.

Neem nou deze zinnen van Koolmees: *'Het kabinet zal de komende maanden een nadere uitwerking geven aan de door de SER beoogde en met sociale partners overeengekomen oplossingsrichtingen voor het pensioenstelsel. Hiervoor zal het kabinet een stuurgroep instellen, bestaande uit vertegenwoordigers van sociale partners en het kabinet.*

Pensioenuitvoerders, toezichthouders en onafhankelijke externe deskundigen worden bij deze uitwerking betrokken.'

Ik besteedde sinds 2013 de helft van mijn journalistieke arbeidstijd aan dit zo Nederlandse thema. Ik bezocht honderden bijeenkomsten waarin Koolmees' 'sociale partners, kabinet, pensioenuitvoerders, toezichthouders en externe deskundigen' (want laat dat 'onafhankelijke' maar weg) eerdere 'oplossingsinrichtingen' bespraken. Als ik niet buiten de zaal gezet werd, want van pottenkijkers houdt de pensioenwereld niet. Ik werd een beetje waarnemer in het 'pensioenuniversum': mannen en vrouwen die overtuigd zijn van hun eigen gelijk en, als we precies doen wat zij zeggen, die hele pensioenkwesitie oplossen. Al moet ik toegeven dat ik niet elke minuut van die honderden congressen geheel geconcentreerd was. Soms dwaalden mijn gedachten af...

De pensioenindustrie vergadert zich dus dagelijks suf op prestigieuze seminars, conferenties congressen en brainstormdiners. Het doel ervan is níét: duidelijkheid scheppen. Het doel is steeds weer nieuwe details te introduceren waarover steeds weer andere gecompliceerde en hooggeleerde gesprekken en uiteenzettingen gehouden kunnen worden. Alleen zó houdt die pensioenindustrie zichzelf en haar lucratieve opbrengst in stand.

Bij MAX gingen we het de Wet van de Grote Getallen noemen. Volgens die wet is er altijd geld voor gewichtige bijeenkomsten (en voor veel meer). Want wie mist er nou een miljoentje of wat voor weer een wetenschappelijke exercitie (of wat dan ook) als er zo'n 1350 miljard in de pot zit? Niemand toch! Nou dan!

Hou dit bovenstaande steeds in uw bewustzijn als u over het pensioenakkoord leest.

Wat we van dit concept-pensioenakkoord moeten vinden?

‘We hebben zo’n beetje het beste pensioenstelsel ter wereld’ en ‘het vertrouwen in het stelsel moet terug’, waren zinnen waarmee de Nederlandse burger de afgelopen week gegeseld werd. Bedenk u bij deze blije constatering het volgende. Dagelijks dragen Nederlandse burgers 80 miljoen euro naar de pensioenfondsen, 365 dagen per jaar. Alleen dáárom hebben we zo’n degelijk pensioenstelsel. We móéten geld storten. Juridisch gezien zijn we het gestorte geld kwijt. Wacht maar af wat je er voor terug krijgt, zegt de pensioenwereld En dan dat ‘vertrouwen in het stelsel’.

In de Nederlandse pensioenindustrie, die zichzelf ‘de sector’ noemt, werken inmiddels meer dan 20.000 mensen. Een deel van hen stelt dat de huidige doorsneepremie nadelig is voor jongeren en dat dús het vertrouwen van jongeren in de pensioenfondsen geschaad is. Deze redenering is uit de lucht gegrepen. 99 procent van de Nederlandse jongeren heeft zich hier niet over uitgesproken. Een kleine voorhoede van studenten actuaariaat en econometrie en andere superspecialisten hebben, financieel gesteund door CNV en FNV (...), het Pensioenlab opgericht. Dat is een zogeheten ‘netwerkclub’ die goed staat op je cv als je op de Zuid-As, Wall Street of in de pensioenindustrie een carrière beoogt. Dat Pensioenlab, D66 en een deel van de pensioenwereld die via de SER greep op ‘de polder’ hebben gekregen, verspreiden al jaren het fabeltje dat het vertrouwen slechts terug komt als de ‘doorsneesystematiek’ verdwijnt. Trap er niet in.

Belangrijker vraag: Kán het vertrouwen in de Nederlandse pensioenindustrie, zo verbonden met de mentaliteit van Wall Street en de Londen City redelijkerwijs terugkeren?

Wij bij MAX concludeerden na jaren journalistiek onderzoek dat schimmigheid, fouten, fraude en vriendjespolitiek in de pensioenwereld dagelijkse kost zijn. We toonden de harde feiten in scherpe docu’s aan. Voorbeelden te over. Al ons werk is via NPO Start terug te kijken. Laat ik er één klein voorbeeldje uithalen. De top van FNV, de bond waar onze eigen NVJ onder valt, en CNV schoof de fraude die Goldman Sachs met miljarden van Pensioenfonds Vervoer pleegde onder het tapijt. Alle geledingen binnen het fonds van onze vrachtwagenchauffeurs werden met zwijgcontracten en dreiging van juridische procedures tot volslagen stilte over deze kwestie gedwongen. Trillend van angst stonden leden van het Verantwoordingsorgaan van Pensioenfonds Vervoer mij te woord.

‘Laten we hierover zwijgen, Cees’, was hun verzoek.

Uitsluitend díé vakbond die in een kwestie als Goldman Sachs -en honderden andere kwesties- alle ramen open zet, krijgt het vertrouwen van de leden terug.

Alleen pensioenfondsen die werkelijk open en eerlijk zijn, kunnen op vertrouwen van de premiebetalers rekenen.

De komende dagen organiseert de FNV regionale bijeenkomsten over het voorlopige pensioenakkoord. Een van de sprekers is Willem Noordman, hoofd Pensioenen van de FNV. Als bestuurslid van Pensioenfonds Vervoer was deze pensioenspecialist en bestuurslid van de Pensioenfederatie mede verantwoordelijk voor de doofpot in de Goldman Sachs-fraude.

Vertrouwen? Terwijl het overgrote deel van Nederlandse gepensioneerden én premiebetalers al jaren op de nullijn en daaronder staat, verdubbelden de vermogensbeheerkosten. De salarissen die in de financiële wereld worden opgestreken dankzij ons Nederlands pensioengeld zijn voortdurend omhoog gegaan. Óók als de gerealiseerde rendementen beneden nul waren.

En dan het Pensioenakkoord dat dus over de grootste kwesties zwijgt.

Ik zet het simpel op een rijtje.

1. De AOW-leeftijd blijft de komende 2,5 jaar op 66 jaar en 4 maanden. Het enige beetje positieve aan dit akkoord. Dat we nu eenmaal langer leven is een punt. De verhoging van de AOW-leeftijd ging echter veel te snel. De mogelijkheid om eerder dan bij 66/4 met werken te stoppen is in het concept-akkoord onvoldoende uitgewerkt en financieel slecht onderbouwd. Het is géén oplossing voor de 'zware beroepen'. De '19.000-euro' voor eerdere stoppers is financieel niet onderbouwd en slechts tijdelijk. Ernstig is dat het Pensioenakkoord zwijgt over de pensioenleeftijd waarmee pensioenfondsen rekenen. Die zogeheten 'pensioenrichtleeftijd' werd in 2014 verhoogd van 65 naar 67 jaar. En op 1 januari 2018 naar 68 jaar. Deze leeftijd is het uitgangspunt van alle berekeningen van pensioenfondsen. Ook de vakbonden CNV en FNV gingen akkoord met deze razendsnelle verhoging. Laat u niet wijs maken dat deze pensioenrichtleeftijd alleen 'fiscale' betekenis heeft. Het heeft enorme invloed. Het Pensioenakkoord is hierover misleidend. Ronduit dom is het de langere levensverwachting in een akkoord dat over veel meer zaken dan alleen AOW gaat te verwerken. Verstandiger is een simpel akkoord over AOW-leeftijd, pensioenleeftijd en levensverwachting. Hou het dan daarbij.
2. Verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zzp-ers en onderzoek naar aantrekkelijker mogelijkheden voor zzp-ers om zich te verzekeren. Miljoenen Nederlandse werkers raken verzeild op de wonderbaarlijke wegen van vakbondsonderhandelaars en pensioenspecialisten die losgezongen zijn van de maatschappelijke werkelijkheid. Het onderhandelingscompromis (wél verplicht tegen arbeidsongeschiktheid verzekerd, niet verplicht voor pensioen verzekerd) is niet uit te leggen. Alleen dit aspect zal jaren lang onderzoek van pensioen- en verzekeringsspecialisten vragen. De scenario's bij het Ministerie van Sociale Zaken kennende, zullen er tientallen miljoenen euro's voor onderzoeksbudgetten vrijgemaakt worden. ZZP-ers zijn er niet mee geholpen, tenzij ze zo'n onderzoeksopdracht krijgen. Samengevat: een onmogelijk gedrocht.
3. De doorsneepremie wordt afgeschaft. De afgelopen jaren blijken de pensioenregelingen te ingewikkeld voor administraties en ICT-systemen in de pensioenwereld. Ieder levensjaar gaat een premiebetaler nu een ander 'recht' opbouwen, is het plan. Over de ICT-onuitvoerbaarheid van dit deel van het pensioenakkoord geen woord.
4. Het afschaffen van die 'doorsneepremie' zou tot hoge kosten leiden. Over die kosten van de zogeheten 'transitie', waarbij oudere werknemers gecompenseerd zouden moeten worden voor verlies aan pensioen wordt al jaren driftig geconfereerd. Over de kosten ervan vliegen de pensioendeskundigen elkaar in de haren. Ik hoorde afgelopen jaren bedragen die variëren tussen veertig en honderd miljard euro. Ook dit onderwerp zal tot jarenlang onderzoekswerk aanleiding geven. Een bewijs van onvermogen dat dit thema -na meer dan tien jaar studie- onuitgewerkt blijft.

5. Een van de punten waar Nederland inmiddels hopeloos op alle Europese landen achter loopt is het systeem van de rekenrente. Wij hebben, op wereldschaal gezien, de meest conservatieve -of zo je wilt meest vrekkige- rekenmethode voor toekomstige rendementen. Het heeft in ons land geleid tot al elf jaar bevroren en verlaagde pensioenuitkeringen. Het pensioenakkoord zwijgt hierover.
6. Het pensioenakkoord suggereert dat met de nu voorgestelde regels de kans op indexatie van pensioenen groter wordt. Het kan echter net zo goed de andere kant op slaan. Dit kabinet en de bonden willen het wiebelpensioen introduceren: het ene jaar drie procent indexatie, het jaar erop mogelijk vier procent korting. Welke onzekerheid dat voor miljoenen Nederlandse burgers oplevert? De wijze heren en dames van 'de sector' zwijgen er over.
7. Extra reserves zouden niet langer nodig zijn. Waarom gewacht tot juni 2019 om in dit concept-pensioenakkoord de extra reserves van pensioenfondsen niet langer verplicht te stellen? Al elf jaar maken de pensioenfondsen hun garantie van indexatie niet waar. Terwijl die extra reserves nu juist nodig waren voor die garanties, was deredenering. Waarom werden die 'dekkingsgraden' van ruim boven de 105 en 110 procent tot nu toe verplicht gesteld? En waarom zouden ze nu plots mogen verdwijnen? Ongeloofwaardig. En ook hier begrijpt niemand iets van.
8. De kritiek in dit dossier op pensioenfondsen, vakbonden, Sociaal Economische Raad en overheid is niet mals. Ze hebben er een onontwarbare kluwen van gemaakt. Bij onze omroep en bij MAX Ombudsman meldden zich de afgelopen jaren tienduizenden mensen bij wie aantoonbare fouten in de berekening van hun pensioen werden gemaakt. De puinhoop, inclusief debacles van tientallen miljoenen euro's vanwege mislukte ICT-projecten, is schokkend. Toch is het niet verstandig onze pensioenfondsen af te schaffen. Ik weet dat vele verzekeringsconcerns staan te trappelen om de pensioenmarkt over te nemen. De vrees dat vele miljoenen nieuwe woekerpolissen van verzekeraars door de strot van de consument zullen worden geduwd, is realistisch.
9. Het Pensioenakkoord zwijgt over de bevindingen uit het MAX-pensioenmanifest. Geen woord ook over de 'perverse prikkels' en het ontbreken van moreel besef, zo kenmerkend voor de pensioensector. Het manifest benoemt wat er mis is met onze pensioenfondsen. Hieronder licht ik het pleidooi van het Manifest toe.

Ik ga tegen het pensioenakkoord stemmen.

Dat een mogelijk afblazen van het akkoord tot verhoging van AOW-leeftijd naar 66/8 per 2020 kan leiden?

Regering en parlement kunnen na deze week het enige snel uitvoerbare punt serieus aanpakken: de AOW-leeftijd bevroren of zelfs verlagen. Met alle begrotingsmeevallers moet dat niet ingewikkeld zijn. (En mocht het kabinet Rutte toch geld tekort komen? de Nederlandse pensioenfondsen maken hoge rendementen door te investeren in belastingontwijking; wellicht is daar nog wat te halen....)

MAX Pensioenmanifest

In punt 1 wordt gepleit voor redelijke beloningen in die pensioenwereld. Pensioengeld is collectief geld. Daarom moet voor beloningen in de pensioenindustrie dezelfde norm gelden als bij de overheid, de woningcorporaties en de zorg. In de pensioenwereld dus geen salarissen boven de WNT (Wet Normering Topinkomens).

De kosten van onze pensioenfondsen stegen de afgelopen jaren explosief. Ze zullen in 2019 rond de 9 miljard euro uit komen. Terwijl we dit jaar zo'n 30 miljard aan pensioenpremie betalen. Hele volksstammen werden de afgelopen jaren multimiljonair dankzij Nederlands pensioengeld, simpelweg omdat ze vlakbij de grote geldstromen verkeren.

Punt 2: Wees open over afspraken en fouten. Het beheer van 1350 miljard pensioenvermogen zit vol geheime deals en schimmige afspraken. Fouten stoppen de pensioenfondsen het liefst in de doofpot. Over het beheer van geld van miljoenen Nederlanders moet maximale openheid bestaan.

Punt 3: Zorg voor eerlijk en onafhankelijk toezicht. Belangenverstrengeling en dubbele petten zijn niet meer van deze tijd. Nu spelen pensioenfondsdirecteuren en -bestuursleden, beleggers, ambtenaren, wetenschapper, advocaten, de top van de De Nederlandsche Bank, toezichthouders en vakbondsbestuurders elkaar de baantjes toe. Dat moet stoppen.

Voorbeeldje? Kees Goudswaard is een van de pensioenbobo's die van 'dubbele petten' leven. Goudswaard zat vorige week bij de presentatie van het akkoord in het SER-zaaltje op de eerste rij. Hij is voorzitter van de SER-commissie die dit concept-pensioenakkoord presenteerde, commissaris bij De Nederlandsche Bank die toezicht houdt op pensioenen, betrokken bij het wetenschappelijk instituut Netspar waar alle toppers in de pensioenwereld hun verleden hebben, adviseur van de ambtelijke en politieke top van het Ministerie van Sociale Zaken, adviseur van het genoemde Pensioenlab en als 'expert' betrokken bij het commerciële pensioenuitvoeringsbedrijf Montae. 'Erbij' doet hij een hoogleraarschap economie aan de Leidse Universiteit.

Punt 4: Maak heldere en overzichtelijke pensioenregelingen. Dit is in het voorgaande voldoende uitgelegd.

Punt 5: Stop met foute beleggingen. Zo maakten Nederlandse pensioenfondsen afgelopen jaren mega-rendementen door te beleggen in offshore-constructies, bedrijven die belastingontwijking faciliteren.

Zie ook: [Max Vandaag](#) en hoe werken soms [Journalisten](#)